

Sasvári Péter – Urbanovics Anna

Az MTA IX. osztály hazai listás folyóiratai a nemzetközi folyóirat-minősítési követelmények tükrében

ÖSSZEFOGLALÓ: A Publish or Perish jelensége miatt növekvő publikációs nyomás nehezedik a kutatók vállára, azonban a közölt eredmények mindössze 20 százaléka szerzi a hivatkozások 80 százalékát a Garfield-elv szerint. A releváns közleményeket a Scopus és Web of Science nemzetközi katalogizáló adatbázisok igyekeznek tömöríteni. Ebben a közegben való érvényesülés érdekében a magyar lapoknak is felvételt kell szerezniük ezekbe a katalogizáló adatbázisokba. Jelen tanulmány a Magyar Tudományos Akadémia IX. osztálya hazai listás folyóiratainak elemzését tűzi ki célul a nemzetközi követelményrendszerek tükrében. Elemzésünk leíró statisztikai eszközökkel térképezi fel a folyóiratok legjelentősebb mutatóit. Eredményeink mutatják, hogy a lapok 4/5-e rendelkezik saját weboldallal, fele képes időben megjelenni, ötöde tüntetett fel archiválási politikát, tizede rendelkezik etikai kódexszel. A legutolsó szám óta átlagosan 42 hónap telt el. Ezen mutatók függenek a minőségi kategóriáktól is, ahogy szignifikáns kapcsolat van az egyes kategóriák közleményszáma és egy közleményre jutó hivatkozási száma között is.

KULCSSZAVAK: MTA IX. osztály, folyóirat-minősítés, tudománymetria, Scopus, Web of Science

JEL-kódok: A20, A23, O31, O35, O38

DOI: https://doi.org/10.35551/PSZ_2019_3_4

A mai információrobbanás utáni világban, ahol az infokommunikációs eszközök sorban hidalják át az országok közötti távolságokat, a kutatási eredmények nemzetközi szintű publikálására van szükség. Ezt könnyen beláthatjuk, ha belegondolunk, hogy hiába írjuk értékes gondolatainkat a helyi közösség által szerkesztett lapba vagy épp egyetemünk tanulmánykötetbe, a tanulmányunkat így csak egy viszonylag szűk kör érheti el. A tudományos közösség tag-

jait pályájuk egésze során végigkíséri a *publish or perish* jelensége, amely miatt a publikációk egyre nagyobb számú megjelentetésére kényszerülnek, amit számos esetben a helyi lapokban, a könnyebb úton kívánnak megvalósítani. Emellett szól – számos más érv mellett – a nemzetközileg jegyzett folyóiratok kettős vakbírálatainak hosszas folyamata, az idegen nyelv okozta nehézségek, valamint a Máté-effektus negatív hatása is. A Máté-effektus itt azt jelenti, hogy az egyes országok szerzőinek munkássága között – még akkor is, ha azonos nívójú lapban történt a publikálás – bizonyos

Levelezési e-cím: sasvari.peter@uni-nke.hu

országok javára erőteljes pozitív, míg más régiókból származók esetén egyértelmű negatív hatás figyelhető meg. Ez elsősorban a nyugati országok szerzői számára kedvezően dől el, és a magasabb hivatkozási számokban tűnik ki (Merton, 1968). Ezek mind olyan tényezők, amelyek miatt a hazai kutatók és szerzők előszeretettel fordulnak a magyar egyetemek, kutatócsoportok vagy egyéb kiadók gondozásában megjelenő folyóiratokhoz. A nemzetközi publikálásra vonatkozó követelményeket érdemes lenne a magyar lapok nemzetközi szintre juttatásával biztosítani, de legalább is megfontolandó alternatívaként kínálkozik a lehetőség, hogy valamely nagy nemzetközi kiadó adatbázisában regisztráljuk helyi folyóiratainkat (Bartol et al., 2013). Ehhez azonban egyrészt a jelenlegi helyzet feltérképezése, másrészt pedig a nemzetközi követelmények felmérése elengedhetetlen. Jelen tanulmány célja a két legjelentősebb nemzetközi adatbázis követelményeinek ismertetése (Scopus, Clarivate Analytics Web of Science), valamint a jelenleg a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) IX. osztályában kategorizált folyóiratainak vizsgálata a nemzetközi követelményrendszer szempontjai alapján.

ELMÉLETI HÁTTÉR

Az egyre nagyobb tömegben megjelenő publikációk miatt egyre nagyobb kihívássá válik szűkebb vagy tágabb tudományterületünk összes kutatási eredményét áttekintenünk (Weilenmann, 2014). Habár már az 1990-es években is folytattak arról kutatásokat, hogy a közlemények mekkora hányada képvisel igazi impaktot a tudományban, ennek jelenléte a XXI. században csak még inkább felerősödött (Wuchty et al., 2007). Másik tényezőként jelentkezik a pályázati alapú finanszírozás modellje, amely világszerte, így Magyarországon is egyre nagyobb teret nyer, akár egyetemi,

akár egyéni szinten. Ez a versenyképességre és átláthatóságra, alapvetően számszerűsíthető és objektív követelményrendszerre épülő modell a támogatásokat elnyert szerzőktől a magas impakt faktorral rendelkező folyóiratokban való publikálást várja el (Brito, Rodríguez-Navarro, 2019). A Bartford-elv szerint minden tudományterületet tekintve kiválaszthatjuk azt az ezer folyóiratot, amelyben a jelentős tudományos eredmények közlésre kerülnek, ehhez képest a továbbiak gyakorlatilag olvasatlanul állnak (Bradford, 1934). A Garfield-elv ezt tovább szűkítve mondja ki, hogy minden tudományterületen a folyóiratok mindössze 20 százaléka gyűjti a hivatkozások 80 százalékát, amelyből arra következtethetünk, hogy a folyóiratok pozicionálása, valamint a nemzetközi olvasóközönség számára könnyű elérés biztosítása prioritást kell, hogy élvezzen minden kiadó számára (Garfield, 1971). Könnyen beláthatjuk, hogy ez egy önmagát is generáló folyamat, mert a legnevesebb kutatók legértékesebb tudományos eredményeiket a folyóiratok e szűk csoportjába fogja publikálni, mert innen remélheti a legtöbb hivatkozást munkájára. Ez pedig magyarázza a koncentrációs hatás által tovább erősített top nemzetközi folyóiratok csoportjának kialakulását.

A *publish or perish* által életre hívott óriási publikációs nyomás miatt egyre több predátor és pszeudo nemzetközi tevékenységet folytató, valójában azonban impakttal és így olvasói közönséggel nem rendelkező folyóirat született (Demir, 2018). Az értékesebb folyóiratok kiszűrésének megbízhatóbb módja épp ezért a nemzetközi katalógizáló adatbázisok folyamatos ellenőrzése, amelyek közül a Scopus és a Web of Science (WOS) tűnik ki (Guz, Rushchitsky, 2009). Mindkettő katalógizáló adatbázis célul tűzte ki a komoly tudományos értékkel bíró folyóiratok, konferenciakiadványok és könyvek-könyvsorozatok indexálását, amelyre egy több szempontból álló szigorú szelektálási folyamatot és követelményrendszert állítottak fel

(Mongeon, 2015). Mindkettő adatbázis követelményrendszere és jelenleg indexált tartalmuk elérhető online, a Scopus esetében a Scimago (SJR) oldalán, a Web of Science esetében pedig a Master Journal List hasábjain. Habár évtizedekig a Web of Science volt az egyetlen olyan komplex, az összes tudományterületet lefedő nemzetközi adatbázis, amellyel a szerzők hivatkozásait gyűjteni és értékelni tudták, a Scopus és Google Scholar adatbázisok 2004. évi indulása jelentős alternatívákká váltak mára (Martín-Martín et al., 2018). Ennek oka, hogy mindhárom adatbázis eltérő lefedettséggel rendelkezik, valamint különböző módszertanok alapján állapít meg rangsort az indexált tartalom minőségét illetően.

A Scopus nemzetközi citációs adatbázis folyóiratokat, könyveket, könyvsorozatokat és konferenciakiadványokat indexál. Az indexálásnak komoly feltételei vannak, kategóriánként eltérve egymástól. A folyóiratok kategó-

riájában kvalitatív és kvantitatív szempontok szerinti minimumkövetelményeket is megfogalmazott az Elsevier. Az alapvető követelmények közé az alábbiak tartoznak:

- lektorált tartalom és nyilvánosan elérhető lektorálási folyamatra vonatkozó szabályzat,
- rendszeres megjelenés és ISSN-azonosító,
- angol nyelvű absztrakt és cím,
- latin betűkkel írt szöveg a nemzetközi olvasóközönség számára,
- etikai kódex és a megjelenéshez kapcsolódó szabálytalanságokra vonatkozó információk.

A minimumkövetelményekhez pontosan megfogalmazott kritériumok is társulnak, az általános követelmények spektrumait követve (lásd 1. táblázat).

A WOS több indexet is működtet: Science Citation Index, Social Science Citation Index, AHCI, valamint az ESCI-rendszert. A regio-

1. táblázat

MINIMUMKÖVETELMÉNYEKEN FELÜLI KRITÉRIUMOK A SCOPUS ADATBÁZISBA KERÜLÉSÉNél

Indikátor	Követelmény
Folyóirat szabályzat	Meggyőző szerkesztőségi szabályzat Lektorálás formája Szerkesztők földrajzi diverzitása Szerzők földrajzi diverzitása
Tartalom	A közölt eredmények adott tudományterülethez való hozzájárulása Absztraktok érthetősége A folyóirat célkitűzésének megvalósítása A cikkek olvasottsága
Folyóirat hitelessége	A folyóirat közleményeinek Scopus-beli hivatkozottsága Szerkesztők hitelessége
Megjelenés rendszeressége	Nincsenek késések vagy megszakadások a megjelenésben
Online elérhetőség	A teljes folyóirat tartalma elérhető online Angol nyelvű saját honlap A folyóirat honlapjának minősége

Forrás: Scopus, Content Policy and Selection

nális folyóiratok különleges helyzetben vannak, mert azok nem feltétlenül a nemzetközi olvasóközönséghez szólnak, mégis esélyt kapnak a WOS-indexhez, amely során az alapvető követelményeknek meg kell felelniük (Hicks, Wang, 2010). Specifikus követelmények velük szemben, hogy habár íródhatnak nemzeti nyelven, a legfontosabb bibliográfiai adatoknak angolul is szerepelniük kell, valamint kiemelt szerepük van a régió életében fontos témákkal kapcsolatos kutatási eredmények közlésében. A nemzetköziség feltétele mindkét adatbázis tekintetében alapvető jelentőséggel bír (Calver et al., 2010). *(Lásd 2. táblázat)*

Mind a Scopus, mind a WOS-adatbázisairól elmondható, hogy csak adott évre vonatkoznak, azokat évente felülvizsgálják. A WOS esetében a folyóiratoknak az utolsó három megjelent lapszámát veszik alapul, míg a Scopusban az elégtelen vizsgálati eredmények után a szerkesztőknek egy év áll rendelkezésükre a kiadvány fejlesztéséhez. Ez az eljárás nagyban hozzájárul az adatbázisokban indexált tartalom láthatóságának növeléséhez, a globális olvasóközönség megtartásához, vala-

mint a versenyképes tartalom folyamatos monitorozásához.

A két táblázat alapján láthatjuk, hogy melyek azok a követelmények, amelyek teljesítése minden újság számára elengedhetetlen a nemzetközi indexálás megszerzéséhez:

- angol nyelvű cím és absztrakt,
- etikai kódex,
- minden közlemény absztraktja elérhető és letölthető,
- Scimago és WOS-rendszerben alsóbb besorolásba kerülnek azok a folyóiratok, amelyek nem jelennek meg rendszeresen, mert ezekre nem lehet hivatkozni (ez hosszabb távon akár kizáráshoz is vezethet).

A két katalogizáló adatbázisban jelentősen domináló kiadóknak – például Elsevier, Springer, Wiley-Blackwell, IEEE – saját üzleti intelligencián alapuló folyóirat-kereső motorjuk van (Sasvári, 2019a). Ezeket a szerzők már kutatásuk elején, akár egy angol nyelvű cím és angol nyelvű absztrakt megadása esetén is használni tudják, tovább szűkítve a találatokat a tudományterületre vagy az Open Access megjelenés kritériumára. A keresőfelü-

2. táblázat

KÖVETELMÉNYEK A CLARIVATE ANALYTICS WEB OF SCIENCE ADATBÁZISBA KERÜLÉSÉNÉL

Indikátor	Követelmény
Alapvető megjelenési követelmények	Lektorálás formája Etikai kódex feltüntetése Pontos megjelenés Formai követelmények: informatív címek, angol nyelvű bibliográfiai adatok, cím és absztrakt
Szerkesztői tartalom	A folyóirat képes-e gazdagítani a tudományterületet? A folyóirat pozicionálása a szerkesztők által
Nemzetközi fókusz	Nemzetközi olvasóközönség Szerzők és szerkesztők nemzetközi diverzifikáltsága
Hivatkozás, elemzés	Folyóirat jelentőségének és befolyásának mérése a hivatkozások alapján

Forrás: Testa James, Journal Selection Process, Clarivate Analytics Web of Science

let használata segítheti a szerzők tudatos folyóirat-választását, mert mutatja a témához leginkább illeszkedő, legrelevánsabb nemzetközi kiadványok legfőbb mutatóit. Ilyen metrika a relevancia skálája, impakt faktora, CiteScore-pontszáma, a bírálati és megjelenési időtartam, a közlemény befogadási aránya, az Open Access státusza, valamint a nem Open Access folyóiratok esetében az embargóidő és Open Access megváltási költségek. A kereső funkciók mellett közleményünket direktben beküldhetjük a folyóirat szerkesztőségének, ami további segítséget nyújthat a kutatóknak. A hazai listás folyóiratoknak a nemzetközi tudományos közegben való fennmaradásához alkalmazkodniuk szükséges, mind a Scopus és Web of Science kritériumainak betartásával, mind a nemzetközi folyóirat-keresők által meghatározott mutatók feltüntetésével.

A KUTATÁS MENETE

Ezen indikátorok alapján érdemes megfigyelnünk az MTA IX. osztályában listázott folyóiratok minőségi adatait. Az MTA Gazdaság- és Jogtudományi osztályának nyolc tudományos bizottsága saját folyóiratlistát alkotott meg, amelyek adott bizottsághoz tartozó kutatók tudományos teljesítményét méri. Az előmeneteli lehetőségek pályázásakor a publikációs listájuk mentén habitusvizsgálaton mennek keresztül a kutatók, ezen folyamat egyik lényegi pontja pedig a Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT) rögzített publikációs teljesítményük ellenőrzése. A folyóiratlisták alapvetően nemzetközi *A*, *B*, *C*, *D* és hazai *A*, *B*, *C*, *D* kategóriákba sorolja a folyóiratokat, amelyek után a szerzők különböző pontszámokat kapnak (Ügyrend, 2016). Mivel a Scopus és WOS adatbázisai elkötelezettek a nemzetközileg is releváns tudományos eredményeket közlő folyóiratok menedzselésében, ezért ezen adatbázisok jó példát szolgáltathatnak a bi-

zottságok munkájában, folyóirataik pedig előbbséget kell, hogy élvezzenek a hazai kutatók körében is. A másik ok pedig az, hogy e két nemzetközi adatbázis rangsorképző szereppel is bír, bármely nemzetközi rangsort tekintjük is (pl. QS World University Rankings, Academic Ranking of World Universities, World University Rankings, CWTS Leiden Ranking) (Sasvári, Urbanovics, 2019).

A nyolc tudományos bizottság a következő:

- Állam- és Jogtudományi Bizottság (ÁJB),
- Demográfiai Bizottság (DEM),
- Gazdaságtudományi Doktori Minősítő Bizottság (GMB),
- Hadtudományi Bizottság (HTB),
- Nemzetközi és Fejlődéstanulmányok Doktori Bizottság (NFDB),
- Politikatudományi Bizottság (PTB),
- Regionális Tudományos Bizottság (RTB),
- Szociológia Bizottság (SZOC).

Elemzésünkben a IX. osztály bizottságai által elkészített és 2018-ban érvényben lévő folyóiratlista összesen 531 darab rangsorolt folyóirata került bevonásra, amelyek közül 298 darab eltérő. Ez annak köszönhető, hogy egy lapot több tudományos bizottság is saját listáján szerepeltethet. A minőségi besorolás alapján 73 darab *A* kategóriás, 140 darab *B* kategóriás, 177 darab *C* kategóriás és 141 darab *D* kategóriás folyóirat került vizsgálatra, azonban azt fontos kiemelni, hogy az adott lap különböző besorolásokat kaphat egyes tudományos bizottságoktól. A legbővebb listával az ÁJB rendelkezik (105 darab), majd a PTB (99 darab) és SZOC (81 darab) következnek. A legkevesebb lapot az NFDB (46 darab), a GMB (45 darab) és a HTB (38 darab) kategorizálja. Arányaiban a legtöbb *A* kategóriás lapot az ÁJB listázza (21 százalék), a legkevesebbet a GMB (6,7 százalék) és NFDB (6,5 százalék). A *D* kategóriás folyóiratok aránya a GMB (42,2 százalék) és az ÁJB (34,3 százalék) esetében a legnagyobb.

A nyolc tudományos bizottság által össze-

állított folyóiratlista egyes lapjait először leíró, majd további statisztikai eszközökkel elemeztünk, amelynek eredményeit a nemzetközi követelményrendszerek tükrében értékeltünk.

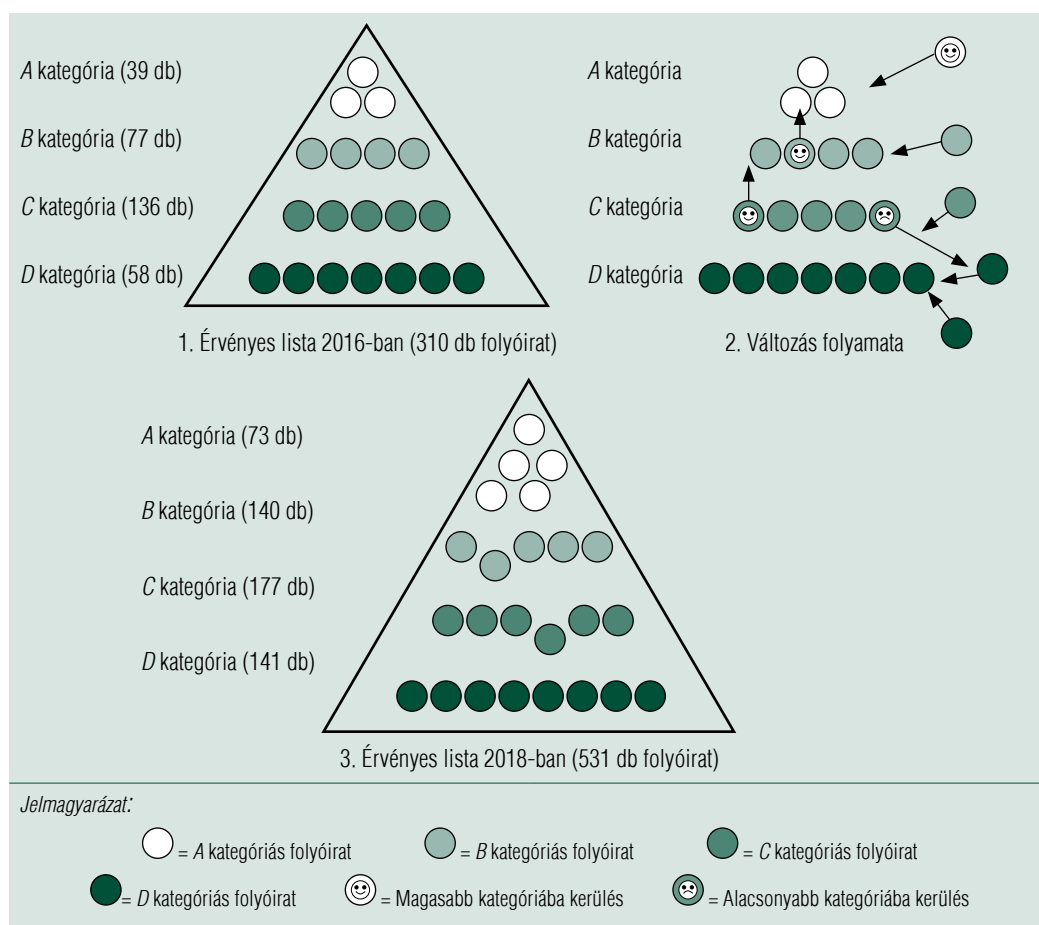
KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Az 1. ábra jól szemlélteti az MTA IX. osztály tudományos bizottságai által elfogadott folyóiratlisták alakulását az idő tekintetében. 2016-ban 310 darab folyóiratot jelöltek meg

a bizottságok, majd 2018-ban ez a szám már 531 darabra növekedett. Az egyes bizottságok ugyanazokat a folyóiratokat több listán is szerepeltetik, ezért 2016-ban a 310 közül 184 volt eltérő, 2018-ban az 531 közül 298 darab. A 2018-as lista a 2016. évből 302 darab folyóiratot vezetett át, a maradék 43 százalék (229 darab) újonnan került a listába. A korábbi években már szereplő folyóiratok 10 százaléka (53 darab) került magasabb minőségi kategóriába, míg 5 százaléka (29 darab) került lejjebb. A folyóiratok 41 százaléka (220 darab) minő-

1. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK BŐVÍTÉSE

Forrás: saját szerkesztés

ségi besorolása nem változott a korábbi évekhez képest, ami alapvetően egy nagyon csekély mértékű szelektálási rendszert és gyenge követelményrendszert sugall. Tovább gyengíti a listákat az is, hogy az újonnan besorolt folyóiratok visszamenőlegesen is megkapják ugyanazt a minőségi besorolást, ami akár tudatos változtatásokhoz és a folyóiratok gyors felfuttatása utáni kevésbé hatékony folyóirat-menedzsmenthez vezethet. Az ábráról leolvashatjuk tehát, hogyan változnak a folyóiratok minőségi kategóriái, de ezek csak a már komoly problémákat mutató lapok esetében jelentkeznek.

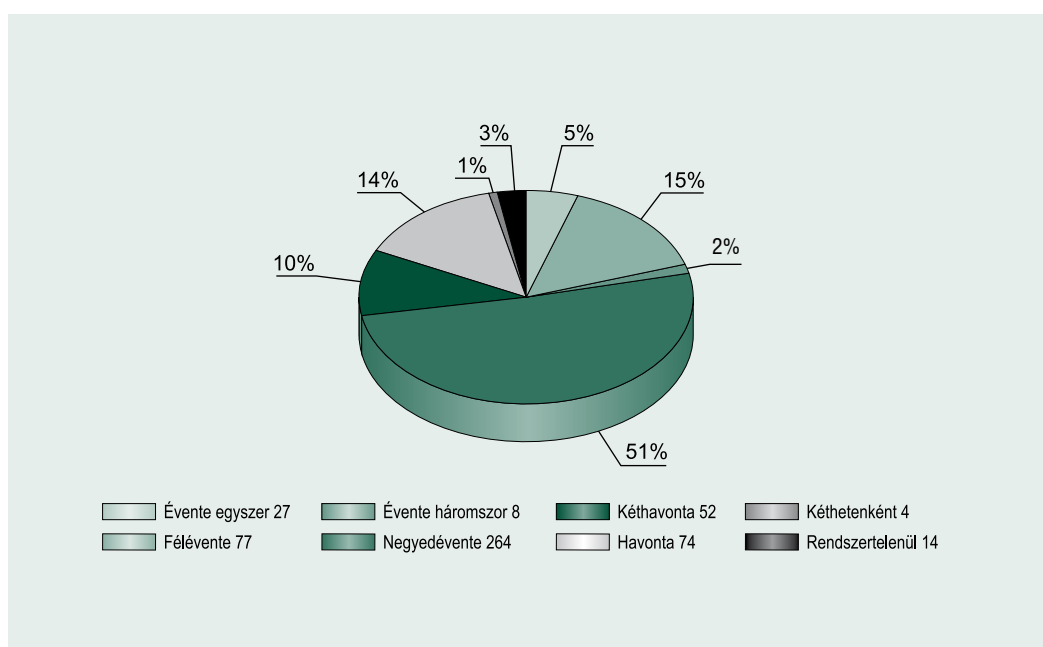
A folyóiratlisták alakulásának áttekintése után érdemes az egyes lapokat leíró statisztikai módszerekkel vizsgálnunk. Az adatok jól mutatják, hogy az egyes minőségi kategóriák nem arányosak egymással, így az *A* kategória 14 százalékot (73 darab), a *B* kategória 26 százalékot (140 darab), a *C* kategória 33 százalékot (177

darab), a *D* kategória pedig 27 százalékot (141 darab) tömörít. Láthatjuk, hogy elsősorban a *B* és *C* kategóriák tömörítenek arányukban sok folyóiratot, amelynek oka, hogy az esetlegesen lejjebb csúszó egykor *A* minősítésű lapok, valamint számos újonnan bekerülő lap is ezekbe a kategóriákba kerülnek.

A megjelenési gyakoriság alapján is számos eltérést figyelhetünk meg a folyóiratok között (2. ábra), amelyből a negyedéves *quarterly* típusúak emelkednek ki 51 százalékkal (264 darab), míg a havi megjelenés 14 százalékot, a kéthavi megjelenés pedig 10 százalékot ért el. Ezekre a megjelenési egységekre érdemes elsősorban figyelnünk tehát a megjelenés pontosság kapcsán. Fontos kiemelni, hogy a lapok 3 százaléka (14 darab) bevallottan rendszertelenül jelenik meg, amelyek közé a tematikus lapok és különböző ünnepi kiadványok tartozhatnak.

2. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK MEGJELENÉSI GYAKORISÁGA

Forrás: saját szerkesztés

Az *A*, a *B*, a *C* és a *D* kategóriák és

- a Sherpa/ RoMEO rendszer használata,
- az archiválási politika weboldali feltüntetése,
- a folyóirat saját weblap jelenléte,
- a folyóiratban megjelenő cikk angol cím megléte,
- a folyóiratban megjelenő angol absztrakt megléte,
- a DOI-szám használata,
- a REAL_J repozitórium használata,
- a Scimago/Scopus indexálás előfordulása

közötti keresztábla-elemzés azt mutatja, hogy közöttük szignifikáns, de gyenge kapcsolat figyelhető meg (Lambda, Goodman and Kruskal tau érték alapján). Az etikai kódex megléte, és a Web of Science indexálás tekintetében nem mutatható ki egyértelmű összefüggés.

A számunkra igazán lényeges adat a 3. táblázat Asymptotic Significance (2-sided) oszlopában található, a szignifikancia értéke több helyen 0,05 alatti, ami azt jelenti, hogy a táblázatban látható eltérések valóban szignifikáns eltérések. Vagyis a magasabb besorolású lapoknál nagyobb arányban találjuk meg a korábban bemutatott Scopus és a WOS kritériumokat.

Az archiválási politika feltüntetése számos folyóirat esetében marad el (lásd 4. táblázat és 3. ábra), 82 százalékuk nem rendelkezik semmilyen előírással erre vonatkozóan, míg további 6 százalékuk az osztályozatlan kategóriába került. A fennmaradó 12 százalék közül 6 százalék (33 darab) a kék archiválási politikát választotta, amely értelmében a szerzők archiválhatják a postprint verziót (tehát a már végleges és lektorált kéziratot), míg 5 százalék

3. táblázat

PEARSON FÉLE KHI-NÉGYZET, ASYMPTOTIC SIGNIFICANCE, LAMBDA, GOODMAN AND KRUSKAL TAU ÉS BIZONYTALANSÁGI EGYÜTTHTATÓ

	Pearson féle KHI-négyszet	Asymptotic Significance (2-sided)	Lambda		Goodman and Kruskal tau		Bizonytalansági együtthető	
			Érték	Approx. Sig.	Érték	Approx. Sig.	Érték	Approx. Sig.
Sherpa/RoMEO	30,827	0,000	0,031	0,093	0,058	0,000	0,066	0,000
Archiválási politika	8,379	0,039	0,050	0,637	0,016	0,039	0,010	0,040
Folyóirat weblap	10,551	0,014	0,00		0,020	0,015	0,011	0,011
Angol cím	11,515	0,009	0,00		0,022	0,009	0,011	0,008
Angol absztrakt	13,154	0,004	0,00		0,025	0,004	0,013	0,004
DOI	27,808	0,000	0,130	0,460	0,520	0,000	0,028	0,000
REAL_J repozitórium használata	62,339	0,000	0,046	0,141	0,117	0,000	0,057	0,000
Scimago/Scopus indexálás	18,072	0,000	0,02	0,116	0,340	0,000	0,230	0,000
Etikai kódex	5,101	0,165	0,000		0,010	0,165	0,006	0,160
Web of Science indexálás	2,749	0,432	0,005	0,527	0,005	0,433	0,004	0,425

Forrás: saját szerkesztés

4. táblázat

SZERZŐI ARCHIVÁLÁSI POLITIKA SZINTJE A SHERPA ROMEO OLDAL ALAPJÁN

RoMEO szín	Szerzői archiválási politika
Zöld	Archiválható preprint és postprint (végleges, lektorált kézirat)
Kék	Archiválható postprint (végleges, lektorált kézirat)
Sárga	Archiválható preprint (lektorálás előtti kézirat)
Fehér	Archiválás hivatalosan nem támogatott
Osztályozatlan	Folyóirat regisztrált az oldalon, de nem besorolt

Forrás: Sherpa RoMEO kiadói copyright szerződések és szerzői archiválás

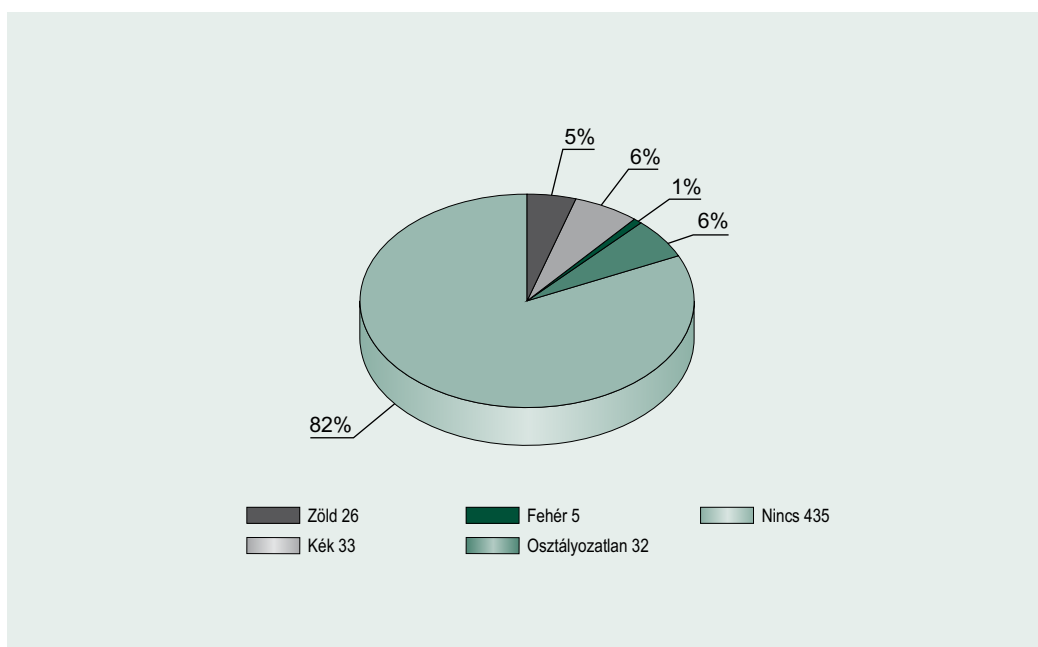
(26 darab) a preprintet és postprintet is szabadon felhasználhatóvá tette, a maradék 1 százalék (5 darab) pedig egyáltalán nem engedélyezi az archiválást a szerzőknek.

A besorolások alapján a Sherpa RoMEO fehér archiválási politikája a legszigorúbb, ami minden felhasználási jogosultságot megvon

a szerzőktől, amivel azonban a lap azt a kockázatot vállalhatja, hogy megjelenő közleményeire nem érkezik elegendő hivatkozás, mivel azok olvasását csak szűk körben teszi lehetővé. A nemzetközi tudományos folyóirat-kiadás csúcsát jelentő Nature sárga besorolással, a Science pedig zöld besorolással rendelkezik,

3. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK SHERPA ROMEO JELENLÉTE

Forrás: saját szerkesztés a Sherpa RoMEO kiadói copyright szerződések és szerzői archiválás alapján

amellyel egyértelműen a szélesebb olvasói közönséget célozzák világszerte. Üzleti modelljét tekintve a profit maximalizálására törekvő folyóiratok számára szintén e két archiválási politika a kedvező valamennyi embargóidő meghatározásával.

Az 4. ábra a folyóirat-menedzsment legfontosabb elemeit tünteti fel az egyes minőségi kategóriák tekintetében. Ezek sorban a saját weblap, az etikai kódex, az archiválási politika feltüntetése, valamint az a tény, hogy a folyóirat maga archiv-e. Archivnek tekintünk minden olyan folyóiratot, amely az Országos Széchényi Könyvtár, a MATARKA és az MTMT adatbázisa, valamint a folyóirat weboldala alapján az utóbbi 3 éve nem adott ki új közleményt.

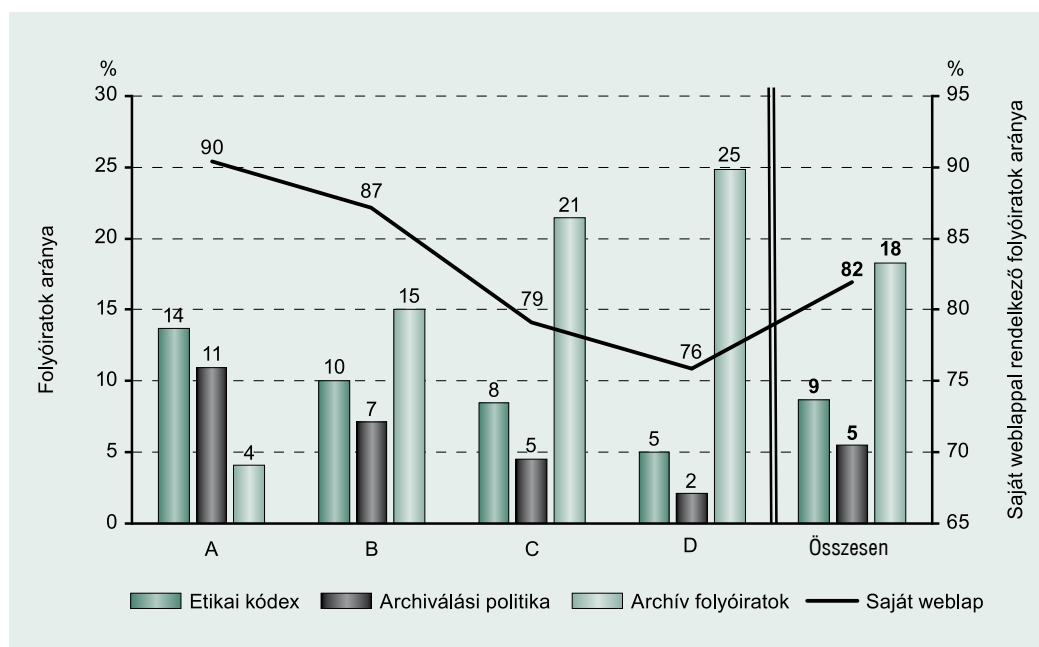
Láthatjuk, hogy mindegyik tényező esetében az A kategória emelkedik ki, míg az ar-

chív lapok többségét a D kategória tömöríti. Saját weblappal átlagosan a folyóiratok 82 százaléka rendelkezik, etikai kódexszel 9 százalék, archiválási politikával mindössze 5 százalék. Ez azért is érdekes, mert mind az etikai kódex, mind az archiválási politika ingyen és egyszerűen feltüntethető bármely lapnál. A lapok 18 százaléka archiv, amely tényezőt tekintve a D kategória 25 százalékkal, a C kategória 21 százalékkal tűnnek ki. Meglepő azonban, hogy még az A kategória körében is 4 százalék az archiv lapok aránya, ami azért nagy probléma, mert ezek a folyóiratok már nem jelentenek meg új közleményeket, így egyetlen előnyük a régebbi cikkeikre érkező hivatkozások.

A nemzetközi láthatóságot növelő tényezők közül hármat emelhetünk ki, az angol vagy idegen nyelvű címet, angol vagy idegen nyelvű absztraktot és a DOI-azonosítót. A DOI-

4. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK TULAJDONSÁGAI KATEGÓRIÁNKÉNT

Forrás: saját szerkesztés

azonosító a közlemények digitális egyedi azonosítója, amivel könnyebb őket megtalálni célzott keresés során. Láthatjuk, hogy mind-egyik tényező tekintetében az *A* kategóriás lapok emelkednek ki, különösen nagy a dominanciájuk a DOI-azonosítóval való ellátottság szempontjából. Átlagosan mind az angol cím, mind az angol absztrakt 38-38 százalék körül alakul, míg DOI-azonosítóval a lapok 20 százaléka rendelkezik mindössze. Ebből arra következtethetünk, hogy az *A* kategóriás folyóiratok körében tudatosabb folyóirat-menedzsment történik, amely során a nemzetközi láthatóság is előtérbe kerül a lapok közel 50 százalékánál (lásd 5. ábra).

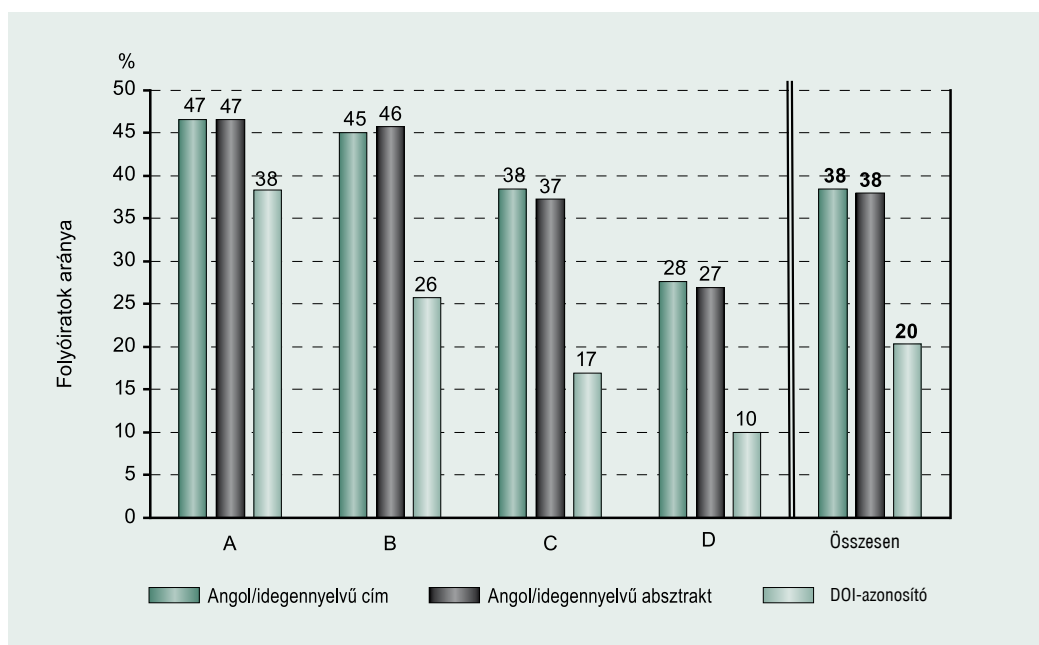
A DOI-azonosítóval való ellátottság az egyik legjelentősebb lépésként jelentkezik a közlemények nemzetközi láthatóságának és ezáltal olvasottságának növelése érdekében. E té-

nyező jelenlegi állapotát az 5. táblázat írja le az egyes bizottságokra vetítve. A listás folyóiratok átlagosan 20 százaléka rendelkezik ilyen egyedi kóddal, amelyből az *A* kategóriás lapok emelkednek ki 38 százalékkal, míg a *D* kategóriások között csak 10 százalék ez az arány. A bizottságok tekintetében a legrosszabb értékkel a HTB (8 százalék) rendelkezik, ezt követi a PTB (12 százalék), az AJB (14 százalék) és az NFDB (15 százalék). Az talán még nagyobb probléma, hogy egyes bizottságok *D* kategóriáinál csak DOI-azonosító nélküli lapok szerepelnek, ezek a HTB, az NFDB és a SZOC.

Az *A* kategóriás folyóiratok tekintetében az AJB (9 százalék) és a HTB (17 százalék) mutatnak nagyon alacsony értékeket. A rangsor másik végét az RTB (34 százalék) és a SZOC (31 százalék) tudhatja magáénak, amelyekről elmondhatjuk, hogy listáikat igyekeztek a

5. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAIBAN MEGJELENT CIKKEK TULAJDONSÁGAI KATEGÓRIÁNKÉNT

Forrás: saját szerkesztés

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK DOI-SZÁMMAL VALÓ ELLÁTOTSÁGÁNAK ARÁNYA BIZOTTSÁGONKÉNT ÉS KATEGÓRIÁNKÉNT

Bizottság, kategória	DOI-számmal való ellátottság (százalék)				Arány
	A	B	C	D	
AJB	9	19	15	14	14
DEM	57	24	22	7	23
GMB	67	67	18	21	29
HTB	17	10	8	0	8
NFDB	67	23	11	0	15
PTB	33	14	9	5	12
RTB	50	54	26	20	34
SZOC	67	33	25	0	31
Arány	38	26	17	10	20

Forrás: saját szerkesztés

DOI-azonosítóval rendelkező folyóiratok körében felépíteni minden kategóriában. A legkimagaslóbb a 67 százalékos ellátottsággal rendelkező GMB A és B kategória, NFDB A kategória és SZOC A kategória érte el.

A repozitórium használata szintén a láthatóság egyik alapköve, mert hosszú időre (25 évre) garantálja a közlemények folyamatos elérését digitálisan, az elérési útvonal megváltoztatása nélkül.

2012-ben az MTA elnöke rendelkezett az akadémiai támogatással (jelenleg nyitott a nem akadémiai támogatású közlemények felé) született tudományos művek open access elérhetővé tételéről és a nyílt elérésű szöveg helyének az MTMT-n keresztül történő feltüntetéséről (MTA elnökének 27/2012 számú határozata, 2012).

Open Access elérhetőséget biztosító repozitórium egyes altípusai:

- REAL (Az MTA és/vagy az OTKA és/vagy az NKFIH által támogatott kutatási programok publikációi és jelentései),

- REAL-D (Az MTA doktorainak (DSc) és kandidátusainak (CSc) értekezései),
- REAL-EOD (Szerzői jogi korlátozások alól felszabadult könyvek digitális gyűjteménye),
- REAL-J (Digitalizált és digitálisan készült folyóiratok és periodikák gyűjteménye. Évfolyamonként/kötetenként vagy évfolyamonként/füzetenként tárolja a tudományos folyóiratokat),
- REAL-MS (A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, illetve a Keleti Gyűjtemény teljes szövegű kéziratjai),
- REAL-PHD (PhD-disszertációk gyűjteménye),
- REAL-R (A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, illetve a Keleti Gyűjtemény teljes szövegű könyvei).

A magyar folyóiratok szerkesztői számára legfontosabb központosított repozitórium a REAL-J, amelyet az MTA működtet. Ebben a repozitóriumban a vizsgált lapok 23 százaléka tölti fel megjelent tartalmát, amelyből szintén

az *A* kategóriás lapok tűnnek ki 56 százalékkal. A további kategóriák erőteljes leszakadást mutatnak, a *B* besorolású lapok közül is mindössze 27 százalék használja aktívan a REAL által kínált lehetőségeket (lásd 6. ábra).

A pontos megjelenés elengedhetetlen feltétele mind a Scopus, mind a WOS indexálási rendszerének, sőt a folyóiratok kiválasztásánál is alapvető feltétel és mértékegység az utolsó megjelent lapszámhoz való igazítás. Ezek alapján könnyen beláthatjuk, hogy csak azon folyóiratoknak van esélyük komoly reputációra, olvasóközönségre és végső soron nemzetközi láthatóságra is szert tenni, amelyek pontosan jelennek meg. Habár ez számos esetben függhet egyéb tényezőktől is (például finanszírozásbeli problémáktól), a kiadók profi folyóirat-menedzsmentjének mértéke a pontos megjelenés.

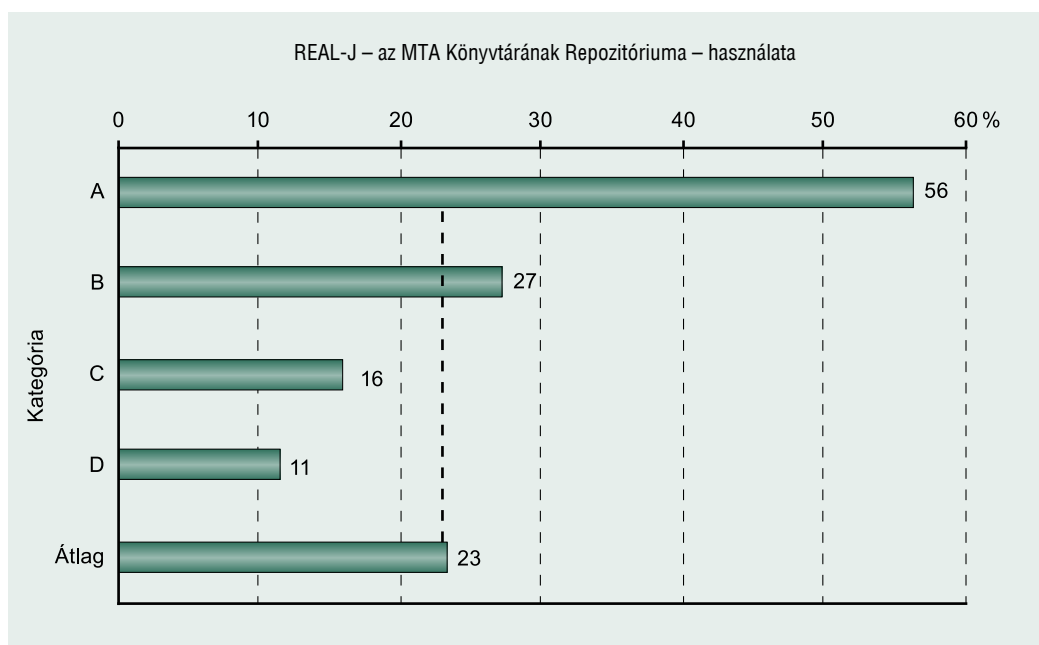
Megjelenési késésről akkor beszélünk, ha – a megjelenésgyakoriság figyelembevételével – a folyóirat következő száma adott időpontban nem jelenik meg. A megjelenési késés nagysága pedig az a szám hónapokban, ami azóta eltelt, amióta nem jelent meg az adott folyóirat következő száma. (A vizsgálatunk csak a 2018 novemberéhez viszonyított állapotot mutatja.)

A 6. táblázat foglalja össze, hogy az egyes folyóiratok átlagosan hány hónapos késéssel jelennek meg, amelyből kiemelhetjük, hogy a teljes lista átlaga 41 hónap (3,5 év).

A legkisebb értékkel az RTB rendelkezik (20 hónap), a HTB ennek több mint négyszerese (86 hónap). Habár jól láthatóan a *D* kategóriás folyóiratok torzítják el az átlagot, átlagos 59 hónapos késésükkel, ezen belül is jelentős negatív hatással a HTB *D* kategóriája van 216 hónappal (18 év). Ezt követi a GMB

6. ábra

REAL-J – AZ MTA KÖNYVTÁRÁNAK REPOZITÓRIUMA – HASZNÁLATA KATEGÓRIÁNKÉNT

Forrás: saját szerkesztés, <http://real-j.mtak.hu/>

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAI MEGJELENÉSI KÉSÉSEINEK NAGYSÁGA HÓNAPOKBAN, BIZOTTSÁGONKÉNT ÉS KATEGÓRIÁNKÉNT

Bizottság, kategória	Megjelenési késés nagysága hónapokban (hónap)				
	A	B	C	D	Átlag
AJB	22	19	19	31	24
DEM	19	25	24	36	27
GMB	0	3	111	78	76
HTB	16	17	69	216	86
NFDB	1	32	68	63	52
PTB	3	30	80	42	47
RTB	16	8	16	39	20
SZOC	4	37	38	60	35
Arány	12	25	51	59	41

Forrás: saját szerkesztés, a 2018. novemberi állapotok alapján

C kategóriája 111 hónap (9,25 év) késéssel. A legpontosabbnak a GMB A kategóriás lapjai tekinthetők, itt egyáltalán nem beszélhetünk késésről. Jó eredmény még az NFDB A kategória (1 hónap), a PTB A kategória (3 hónap), a GMB B kategória (3 hónap) és a SZOC A kategória (4 hónap) késéssel.

A 7. táblázatra tekintve láthatjuk, hogy a 298 lap közül 101 jelenik meg pontosan (0–3 hónap késéssel), 35 elfogadható (4–6 hónap),

24 késik (7–11 hónap) és 138 darab nagyon késik (egy évnél több késéssel).

A nemzetközi indexáláshoz elengedhetetlen összetevők statisztikai elemzése után érdemes azt is megfigyelnünk, hogy a hazai listás folyóiratok körében jelenleg, hogy áll a Scopus és WOS indexálás. Láthatjuk a 8. ábrán, hogy a D kategóriában a legkevesebb ez az érték 2-2 darab folyóirattal, a C kategóriában 9 darab Scopus és 4 darab Web of Scien-

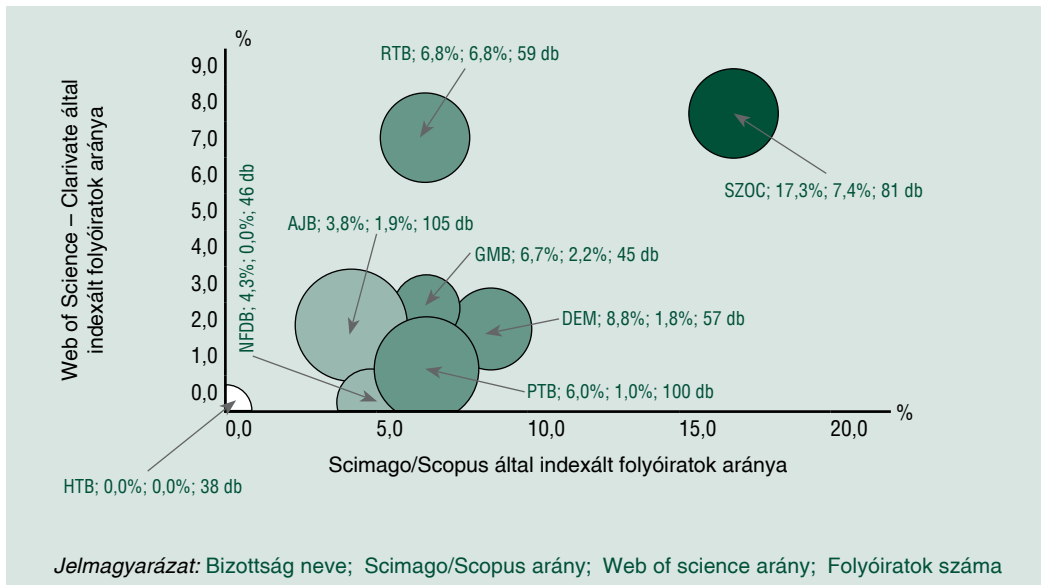
FOLYÓIRATOK MEGJELENÉSÉNEK MINŐSÍTÉSE

Megjelenés minősítése	Folyóiratok száma (db)
Pontos (0–3 hónapos késés)	101
Elfogadható (4–6 hónapos késés)	35
Késik (7–11 hónapos késés)	24
Nagyon késik (1 évnél több)	138
Összesen	298

Forrás: saját szerkesztés, 2018. novemberi állapotok alapján

7. ábra

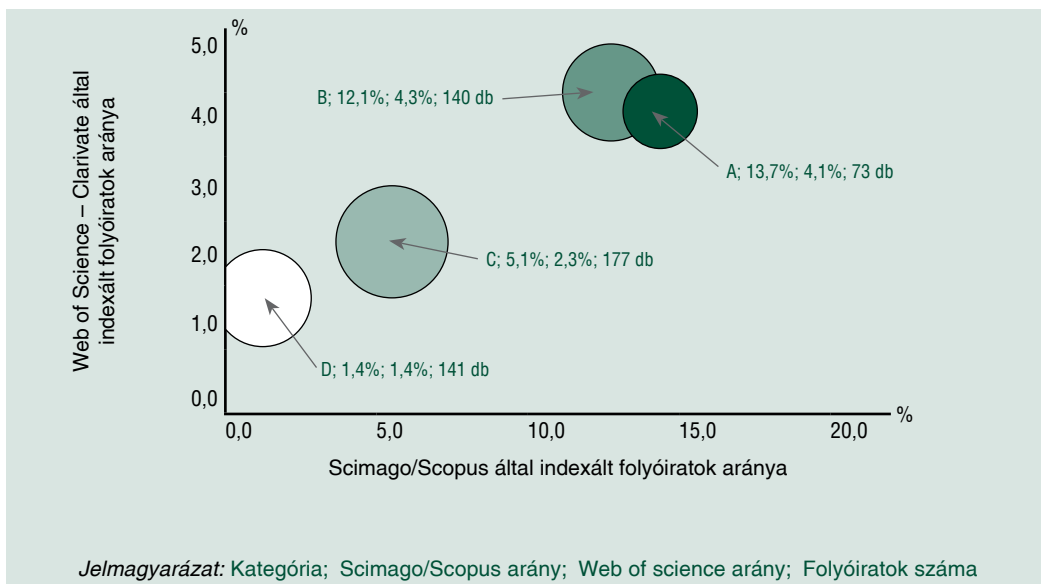
AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK WEB OF SCIENCE (CLARIVATE) ÉS SCIMAGO/SCOPUS SZERINTI INDEXÁLÁSÁNAK ARÁNYA BIZOTTSÁGONKÉNT

Forrás: saját szerkesztés

8. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK WEB OF SCIENCE (CLARIVATE) ÉS SCIMAGO/SCOPUS SZERINTI INDEXÁLÁSÁNAK ARÁNYA KATEGÓRIÁNKÉNT

Forrás: saját szerkesztés

ce indexált, a B kategóriában 17 darab Scopus és 6 darab Web of Science indexált, az A kategóriában 10 darab Scopus és 3 darab Web of Science indexált lappal következnek. Megfigyelhetjük, hogy a Scopus általi indexálás több folyóírra terjed ki, ami annak tudható be, hogy a Scopus adatbázisa bővebb körben listáz a társadalomtudományi folyóiratok között. Az A és B kategóriák indexáltsága egyértelműen kiemelkedik, míg az A kategóriában a Scopus, a B kategóriában a Web of Science indexálás terjedt el inkább.

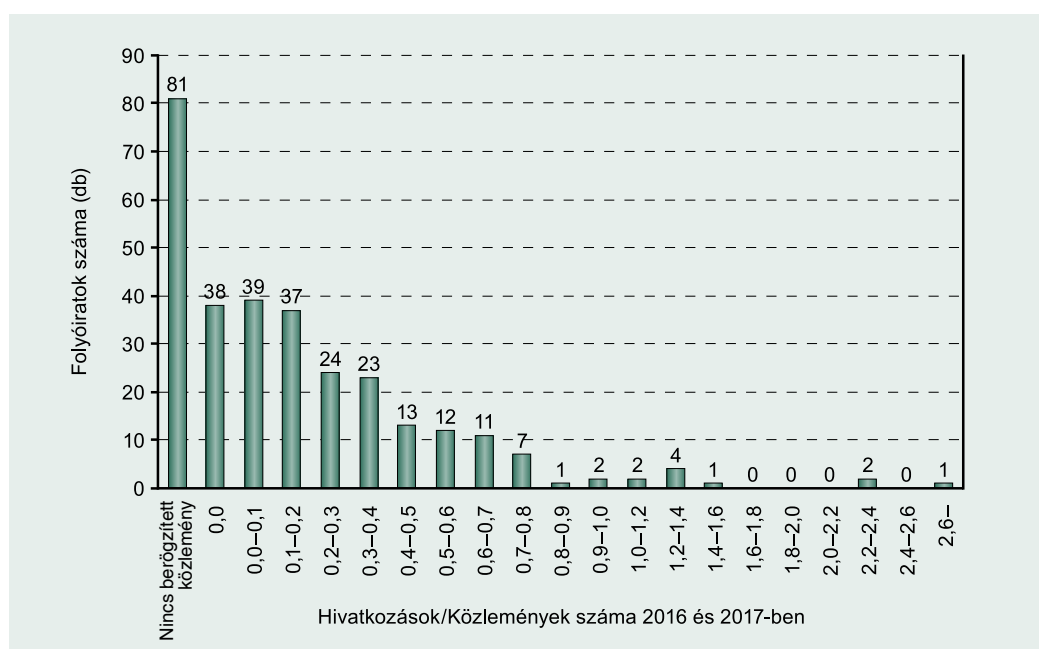
A bizottságok tekintetében a SZOC dominál mindkét nemzetközi index tekintetében 17,3 százalék (14 darab) és 7,4 százalék (6 darab) értékkel. Ezt követi az RTB 6,8-6,8 százalék (4-4 darab) aránnyal, a lista másik végén pedig a HTB-t találjuk 0-0 százalékkal (lásd 7. ábra).

A folyóiratok H-indexének mérése nemzetközileg elterjedt mutatója és helyettesítője az impakt faktornak (IF). A Scimago rangsor a H-indexet, a WOS Master Journal List az IF-mutatót használja az egyes lapok értékelésében. A H-index használatát 2006-ban javasolta Braun Tibor (és szerzőtársai), e mutatószám előnye, hogy egyszerre értékeli a mennyiségi (közlemények darabszáma) és minőségi (közleményekre érkező hivatkozások száma) értékeket (Braun et al., 2006). A mutatóval könnyebben ellensúlyozható a „review” jellegű folyóiratok „túlértékelése”, valamint adott időszakra (általában utolsó két évre) vonatkozóan mér (Braun, 2010).

A hazai listás folyóiratok esetében is tudunk IF-et számolni az MTMT adatai alapján. Ezek alapján láthatjuk, hogy 81 folyóirat nem rendelkezik berögzített közleménnyel az utóbbi két évben (9. ábra). A legtöbb folyóirat

9. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK EGYSÉGNYI KÖZLEMÉNYRE JUTÓ HIVATKOZÁSAINAK AZ ELOSZLÁSA 2016-OS ÉS 2017-ES ADATOK ALAPJÁN

Forrás: saját szerkesztés

a közlemény és hivatkozások arányában erősen a 1-et sem éri el, ami azt jelenti, hogy több közleményt rögzítenek be, mint amennyi hivatkozás érkezik. Ebből következtethetünk arra, hogy a legtöbb közlemény nem gyakorol hatást a tudományra, illetve a lapok egy-egy nagy népszerűségnek örvendő „sztárcikke” gyűjti be a hivatkozások jelentős részét. Egyetlen folyóirat, az Acta Medicinæ et Sociologica rendelkezik 2,6 arányszámmal e tekintetben (Sasvári, 2019c).

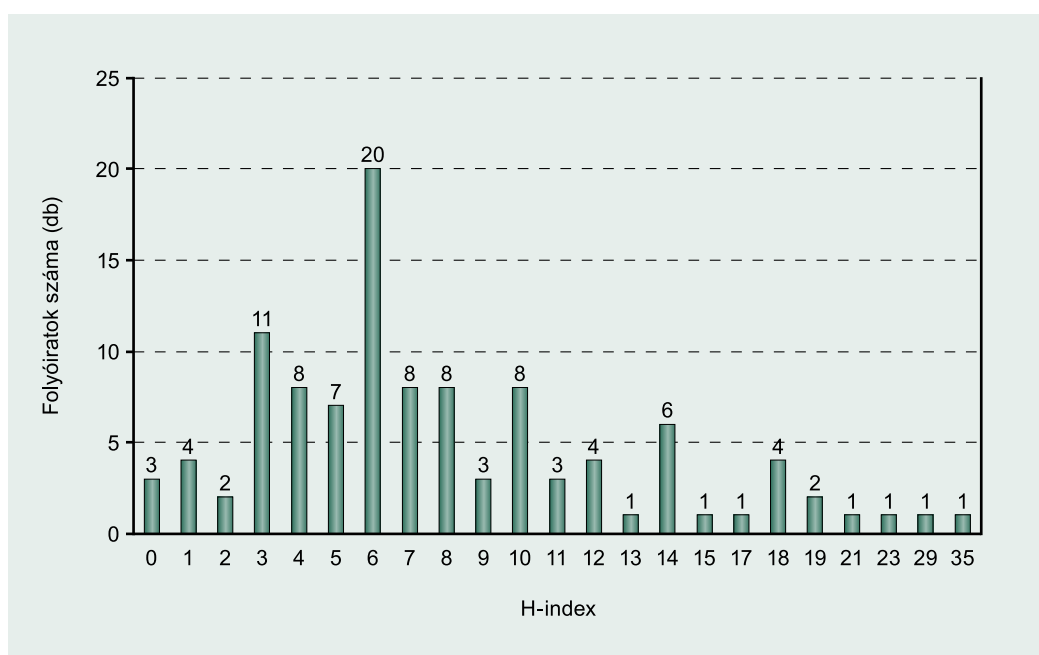
H-indexet nem csak személyek munkásságának mérésében, hanem folyóiratoknál is számolhatunk akár az MTMT berögzített közleményei és rájuk érkező hivatkozások mutatóit használva. A *H*-index ebben az esetben azt mutatja meg, hogy adott folyóirat hány darab közleményére érkezett legalább ugyanannyi hivatkozás. A vizsgált folyóira-

tok legtöbbje ezek alapján 10-nél kisebb *H*-index értékkel rendelkezik. 20 darab lap 6-os *H*-indexet mutat, ami azt jelenti, hogy pontosan 6 darab olyan közleménnyel rendelkezik, amelyekre egyenként 6-6 hivatkozás érkezett (Sasvári, 2019b). A magasabb *H*-indexszel büszkélkedő folyóiratok közül 12 lapnak van 15-nél magasabb értéke. Ezek közül 4 darab 18-as *H*-indexszel bír, míg a legkiemelkedőbb folyóirat 35-ös értékkel vezet a rangsort. Ez a Tér és Társadalom című lap, amit a DEM, PTB, RTB, SZOC *A*-ban, ÁJB *B*-ben, GMB *C* kategóriában listáz, valamint megtalálható a WOS adatbázisban is (lásd 10. ábra).

A közlemények és hivatkozások arányában átlagosan 0,35 értéket figyelhetünk meg a minőségi kategóriák bontásában, amelyben az *A* kategóriás lapok 0,43 aránnyal emelkednek

10. ábra

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK H-INDEX SZERINTI ELOSZLÁSA 2018 DECEMBERÉBEN

Forrás: saját szerkesztés

ki. A további kategóriák közel azonos értéket mutatnak (lásd 8. táblázat).

Ha ugyanezt a tudományos bizottságok szintjén vizsgáljuk, már nagyobb eltéréseket figyelhetünk meg. A legmagasabb értékkel a HTB rendelkezik (0,49), ezt követi az AJB (0,45) és GMB (0,46). A legkisebb értéket a DEM 0,25 érte el. Ezek az arányok adódhatnak abból, hogy a HTB esetében nagyon kevés közlemény került berögzítésre a több bizottsághoz képest, míg a hivatkozásokat rendre rögzítik a szerzők. Habár ez nagyban függ attól is, hogy a HTB esetében láthattuk a legjelentősebb késéseket a folyóiratok megjelenésében (Lásd 9. táblázat).

A *H*-index vizsgálatakor az átlagot 9-ben határozhatjuk meg, amelyből az RTB (11) és DEM (11) tűnnek ki, míg a HTB (6) és AJB (8) kerültek a lista végére. A *C* és *D* kategóriás folyóiratok esetében a HTB komoly lemaradásokat mutat 5 és 3 *H*-index értékekkel. Az *A* kategóriás lapok körében pedig az AJB lapjainak 9-es *H*-indexe szakadt le leginkább, míg a rangsorvezető helyeken szereplő DEM 23 és RTB 21 *H*-indexekkel rendelkeznek (Lásd 10. táblázat).

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Jelen tanulmányunk az MTA IX. osztály tudományos bizottságainak hazai listás folyóiratait vetette össze a két legismertebb nemzetközi multidiszciplináris katalogizáló adatbázis, a Scopus és a Web of Science folyóirat kiválasztási folyamatának követelményrendszere alapján. A hazai kiadású lapoknak ezek alapján szükséges prioritásait felállítaniuk, mert az egyre növekvő nemzetközi tudományos piacon ezen követelményeknek való megfelelés mentén dől el egész szerkesztőségek fennmaradása. A tanulmány eredményeit épp ezért azoknak a döntéshozóknak, szerkesztőknek és szakértőknek ajánljuk, akik alakítani tudják a hazai lapok egyes paramétereit, valamint akik az MTA IX. osztály bizottságainak tagjai számára ajánlott folyóiratlistát összeállítják. Úgy véljük, hogy a nemzetközi katalogizáló adatbázisok követelményrendszerei jó példaként szolgálhatnak a hazai folyóiratok számára annak érdekében, hogy a nemzetközi tudományos közösség igényeihez és elvárásaihoz jobban tudjanak igazodni, ezzel pedig jelentős mértékben növeljék versenyképességüket. Mindezen kritéri-

8. táblázat

AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK 2016-OS ÉS 2017-ES HIVATKOZÁSAINAK ÉS KÖZLEMÉNYEINEK SZÁMA KATEGÓRIÁNKÉNT

Kategória	Közlemények száma (db)		Hivatkozások száma (db)		Hivatkozások száma (2016, 2017) / Közlemények száma (2016, 2017)
	2016	2017	2016	2017	
A	2 457	2 638	1 568	613	0,43
B	3 985	3 936	1 628	1 001	0,33
C	3 371	3 049	1 415	788	0,34
D	2 288	2 294	914	554	0,32
Összesen	12 101	11 917	5 525	2 956	0,35

Forrás: saját szerkesztés

9. táblázat

**AZ MTA IX. OSZTÁLY HAZAI LISTÁS FOLYÓIRATAINAK
2016-OS ÉS 2017-ES HIVATKOZÁSAINAK ÉS KÖZLEMÉNYEINEK SZÁMA
BIZOTTSÁGONKÉNT**

Bizottság	Közlemények száma (db)		Hivatkozások száma (db)		Hivatkozások száma (2016, 2017) / Közlemények száma (2016, 2017)
	2016	2017	2016	2017	
AJB	2 053	2 000	1 140	667	0,45
DEM	1 565	1 632	528	284	0,25
GMB	941	1 048	561	354	0,46
HTB	654	685	412	240	0,49
NFDB	997	953	413	185	0,31
PTB	2 161	2 165	787	433	0,28
RTB	1 714	1 640	865	497	0,41
SZOC	2 016	1 794	819	296	0,29
Összesen	12 101	11 917	5 525	2 956	0,35

Forrás: saját szerkesztés

10. táblázat

**AZ MTA IX. OSZTÁLY FOLYÓIRATAINAK H-INDEXE
BIZOTTSÁGONKÉNT ÉS KATEGÓRIÁNKÉNT
2018 DECEMBERÉBEN**

Bizottságok, kategóriák	A	B	C	D	Átlag
AJB	9	10	8	5	8
DEM	23	12	9	7	11
GMB	17	15	9	8	10
HTB	10	9	5	3	6
NFDB	20	11	6	6	8
PTB	19	10	6	7	9
RTB	21	11	12	5	11
SZOC	14	9	10	5	9
Átlag	15	10	8	6	9

Forrás: saját szerkesztés

umok figyelembevétele nagyban hozzájárulhat az olvasottság és ezáltal az idézettség növeléséhez, amely minden lap életében prioritás.

Javaslatainkat is ezen igény megfogalmazása nyomán fogalmazzuk meg a négy minőségi kategória tekintetében. A kategorizálást a három éve folyamatosan működő lapok esetében javasoljuk. Az alapvető megjelenési követelmények minden folyóíratra egyaránt kötelező technikai jellegű pontok. Ezek közül a legfontosabbak a saját weboldal létrehozása és a pontos megjelenés maximum 3 hónapos késéssel. A saját, önálló weboldalon feltüntetendő adatok: az etikai kódex, a szerzői útmutató, a folyóirat küldetésnyilatkozata, az indexáltsági állapot, az ISSN-szám, a lektorálás formája. Ezen kívül a főszerkesztő és kapcsolattartó neve és elérhetősége, a szerkesztőségi tagok a kiadó neve és elérhetősége is segítik a folyóirat beazonosítását. Alapvető információ még a megjelenés gyakorisága és az Open Access feltüntetése.

A *D* kategóriában az előbb felsoroltak mellett további követelményt jelent az angol nyelvű absztrakt és angol nyelvű cím, a folyóirat archiválási politikájáról való nyilatkozás, valamint a közlemények a megjelenést követő 3 hónapon belüli feltöltése az MTMT rendszerbe. Ez utóbbihoz kapcsolódóan az utóbbi 3 évben az összes megjelent közlemény 90 százalék feletti MTMT rögzítése kötelező.

A *C* kategóriában a *D* kategóriára megfogalmazott követelményeken felül a DOI-azonosító, valamint a közlemény 90 százalék feletti rögzítése valamely MTMT által minősített repozitóriumba jelennek meg javaslatunk szerint.

A *B* kategória folyóiratainak a *C* kategória felé támasztott követelményeken túl a szerkesztőségi tagok és szerzők földrajzi diverzitásáról is gondoskodniuk szükséges. A szerkesztőbizottsági tagok legalább 3 intézményből, a szerzők legalább 6 különböző intézményből származzanak. A szerkesztőbizottság legalább 1/3 rendelkezzen legalább egy darab Scimago/

Scopus vagy Web of Science által indexált közleménnyel.

Az *A* kategória lapjainak az eddig felsorolt követelményeken túl fel kell készülniük a nemzetközi folyóirat-kereső motoroknak való megfelelésre, feltüntetve saját weboldalukon az elfogadási arányt, a bírálati és megjelenési időt, valamint aktívan használniuk kell valamelyik folyóirat-kezelő rendszert. A folyóirat szerkesztőbizottsági tagjai legalább 5 intézményből, szerzői legalább 8 intézményből való származása biztosítja a diverzitást. Emellett a szerkesztőbizottság 2/3-ának szükséges legalább 1 Scimago/Scopus vagy Web of Science által indexált közleménnyel, a folyóirat pedig rendelkezzen indexáltsággal valamelyik nemzetközi indexáló szervezetnél.

Az összes kategória tekintetében végigfutó arányos követelmény az előző két év alapján számolt Scimago/Scopus által listázott folyóiratokból származó, egy közleményre jutó hivatkozások száma (elsősorban), ugyanilyen módszertannal számolt Web of Science által listázott folyóiratokból származó hivatkozások száma (másodsorban) és az MTA IX. osztály által listázott folyóiratokból származó hivatkozások száma (harmadsorban).

A teljes követelményrendszer tartalmazó listát a tanulmány mellékletében tüntettük fel. A megalkotott szempontrendszer összes mutatója a nemzetközi katalogizáló adatbázisokból veszi kritériumait, ezáltal pedig a nemzetközi tudományos trendekhez való igazodást és megfelelést szolgálja. A követelményrendszer egyes pontjai pusztán technikai jellegűek, ezek javítása néhány heti átfutással megoldható. A szerkesztőbizottságok, szerzők és közlemények diverzifikáltságának megteremtése viszont csak tudatosan alakítható folyamat, amelyet a lehető legsürgősebben kell megkezdeniük a szerkesztőknek. Amennyiben ezen feltételrendszer pontjait sikeresen implementálják a folyóiratok, nagyban növelhetik nemzetközi versenyképességüket, ami a hosszú távú nemzetközi sikerhez vezet el.

MELLÉKLET

Kategória	Minimumfeltételek
	<p>Alapvető megjelenési követelmények:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Etikai kódex megléte, ▶ Folyóirat céljának és küldetésének feltüntetése, ▶ Főszerkesztő és/vagy kapcsolattartó nevének, postacímének és e-mail címének feltüntetése a weblapon, ▶ Indexáltsági állapot feltüntetése (hazai: az MTA melyik osztálya listázza, nemzetközi esetén pl. EBSCO, Proquest, Scopus, Web of Science indexeli) ▶ ISSN és/vagy e-ISSN-szám, ▶ Kiadó nevének, postacímének és e-mail címének feltüntetése a weblapon, ▶ Lektorálás formája (pl. kettős vak eljárás – double blind peer review), ▶ Megjelenés gyakoriságának feltüntetése, ▶ Minimum 3 év folyamatos működés, ▶ Open Access feltüntetése (ha az), ▶ Pontos megjelenés (maximum 3 hónapos késés), ▶ Saját, önálló weboldal magyarul, ▶ Szerkesztőségi tagok nevének, intézményeinek és országainak feltüntetése a weboldalon, ▶ Útmutató szerzőknek, ▶ WorldCat (link: https://www.worldcat.org/) könyvtár katalógusban szerepel a folyóirat.
	<p>D Az alapvető megjelenési követelmények mellett az alábbiak még:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a közlemény rendelkezzen magyar és angol nyelvű absztrakttal, ami a folyóirat weboldaláról elérhető, • a közlemény rendelkezzen magyar és angol címmel, ami a folyóirat weboldaláról elérhető, • a folyóirat archiválási politikájának feltüntetése (ami tartalmazza a szerző preprintje, lektorálás előtti kézirat), postprintje (végleges lektorált kézirat) és a kiadói változattal mit tehet a szerző, • az utóbbi 3 évben megjelent közlemények 90% feletti feltöltöttsége az MTMT-be, • megjelenés után maximum 3 hónappal a közlemények feltöltése az MTMT-be, • az előző két év alapján a Scimago/Scopus által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 4. negyedbe tartozzon (elsősorban), • az előző két év alapján a Web of Science által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 4. negyedbe tartozzon (másodsorban), • az előző két év alapján MTA IX. osztály által listázott folyóiratokból (a vizsgált folyóirat kivételével), egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 4. negyedbe tartozzon (harmadsorban).
	<p>C D kategória követelményei mellett az alábbiak még:</p> <ul style="list-style-type: none"> • DOI-azonosító használata közleményenként, • saját, önálló weboldal angolul, • az utóbbi 3 évben megjelent közlemények 90% feletti feltöltöttsége valamelyik MTMT minősítésű repozitóriumba, • az előző két év alapján a Scimago/Scopus által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 3. negyedbe tartozzon (elsősorban), • az előző két év alapján a Web of Science által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 3. negyedbe tartozzon (másodsorban), • az előző két év alapján MTA IX. osztály által listázott folyóiratokból (a vizsgált folyóirat kivételével), egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 3. negyedbe tartozzon (harmadsorban).

Kategória	Minimumfeltételek
B	<p>C kategória követelményei mellett az alábbiak még:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szerkesztőbizottsági tagok minimum 3 intézményből származzanak, • az előző év közleményeinek szerzői minimum 6 (különböző) intézményből származzanak, • a szerkesztőbizottság 1/3-nak van legalább 1 Scimago/Scopus vagy Web of Science által indexált közleménye, • az előző két év alapján a Scimago/Scopus által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 2. negyedbe tartozzon, • az előző két év alapján a Web of Science által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 2. negyedbe tartozzon (másodsorban), • az előző két év alapján MTA IX. osztály által listázott folyóiratokból (a vizsgált folyóirat kivételével), egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 2. negyedbe tartozzon (harmadsorban).
A	<p>B kategória követelményei mellett az alábbiak még:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szerkesztőbizottsági tagok minimum 5 intézményből és 3 országból származzanak, • az előző év közleményeinek szerzői minimum 8 (különböző) intézményből származzanak, • a szerkesztőbizottság 2/3-nak van legalább 1 Scimago/Scopus vagy Web of Science által indexált közleménye, • az előző két év alapján a Scimago/Scopus által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 1. negyedbe tartozzon (elsősorban), • az előző két év alapján a Web of Science által listázott folyóiratokból, egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat a 1. negyedbe tartozzon (másodsorban), • az előző két év alapján az MTA IX. osztály által listázott folyóiratokból (a vizsgált folyóirat kivételével), egy közleményre jutó hivatkozások száma alapján a folyóirat az 1. negyedbe tartozzon (harmadsorban), • legalább egy nemzetközi indexáló szervezetnél igazolt módon szerepel a folyóirat (EBSCO, Proquest, Scopus, Web of Science), • folyóirat-kezelő rendszert (pl. Open Journal Systems, Public Knowledge Project) használ a folyóirat, • a folyóirat weboldalán nyilvánosan elérhető a közlemények elfogadási aránya, a benyújtás és elfogadás között eltelt idő.

IRODALOM

BARTOL, T., BUDIMIR, G., DEKLEVA-SMREKAR, D., PUSNIK, M., JUZNIC, P. (2013). Assessment of research fields in Scopus and Web of Science in the view of national research evaluation in Slovenia. *Scientometrics*, 98(2), pp. 1491-1504, <https://doi.org/10.1007/s11192-013-1148-8>

BRADFORD, S. C. (1934). Sources of information on specific subjects. *Engineering*, 26, pp. 85-86

BRAUN T., GLÄNZEL, W., SCHUBERT A. (2006). A Hirsch-type of Index for Journals. *Scientometrics*, 69, p. 169, <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0147-4>

BRAUN T. (2010). Új mutatószámok tudományos folyóiratok értékelésére. *Magyar Tudomány*, 2010, 2, 212-217. oldal

BRITO, R., RODRÍGUEZ-NAVARRO, A. (2019). Evaluating research and researchers by the journal

impact factor: Is it better than coin flipping? *Journal of Informetrics*, 13 (1), pp. 314-324, <https://doi.org/10.1016/j.joi.2019.01.009>

CALVER, M., WARDELL-JOHNSON, G., BRADLEY, S., & TAPLIN, R. (2010). What makes a journal international? A case study using conservation biology journals. *Scientometrics*, 85 (2), pp. 387-400, <https://doi.org/10.1007/s11192-010-0273-x>

DEMIR, S. B. (2018). Predatory journals: Who publishes in them and why? *Journal of Informetrics*, 12(4), pp. 1296-1311, <https://doi.org/10.1016/j.joi.2018.10.008>

GARFIELD, E. (1977). The Mystery of the Transposed Journal Lists—Wherein Bradford's Law of Scattering Is Generalized According to Garfield's Law of Concentration, Current Content No. 7 5(August 4 1971) Reprinted in *Essays of an Information Scientist*; ISI Press: Philadelphia, PA, USA, 1977; Volume 1, pp. 222-223

GUZ A. N., RUSHCHITSKY, J. J. (2009). Scopus: A system for the evaluation of scientific journals. *International Applied Mechanics*, 45 (4), pp. 351-362, <https://doi.org/10.1007/s10778-009-0189-4>

HICKS D., Wang J. (2010). Coverage and overlap of the new social sciences and humanities journal lists. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(2), pp. 284-294, <https://doi.org/10.1002/asi.21458>

MARTÍN-MARTÍN, A., ORDUNA-MALEA, E., THELWALL, M., & DELGADO LÓPEZ-CÓZAR, E. (2018). Google Scholar, Web of Science, and Scopus: A systematic comparison of citations in 252 subject categories. *Journal of Informetrics*, 12 (4), pp. 1160-1177, <https://doi.org/10.1016/j.joi.2018.09.002>

MERTON, R. K. (1968). The Matthew Effect in Science: The reward and communication

systems of science are considered. *Science*, 159 (3810), pp. 56-63, <https://doi.org/10.1126/science.159.3810.56>

MONGEON, P., PAUL-HUS, A. (2015). The journal coverage of Web of Science and Scopus: a comparative analysis. *Scientometrics*, 106 (1), pp. 213-228, <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1765-5>

SASVÁRI P. (2019a). Néhány folyóiratkereső rendszer felsorolása és példa segítségével vázlatos bemutatása. February 2019, *Working Paper*, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.28994.22721>

SASVÁRI P. (2019b). Az MTA IX. osztály hazai folyóiratainak H-indexe és az összes dokumentumainak a száma az MTMT alapján. January 2019, *Working Paper*, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.27122.56001>

SASVÁRI P. (2019c). Az MTA IX. osztályának, hazai folyóiratainak hivatkozásai és közleményeinek a száma és az aránya 2016 és 2017 esetén, January 2019, *Working Paper*, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.16427.08486>

SASVÁRI P., URBANOVICS A. (2019). Nemzetközi egyetemi rangsorok, April 2019, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.24779.03365>

TESTA J.: Journal Selection Process, Clarivate Analytics Web of Science (WOS), <https://clarivate.com/essays/journal-selection-process/>

WEILENMANN, A.-K. (2014). A new paradigm for the scientific article. *Information Services & Use*, 34 (3-4), pp. 315-319, <https://doi.org/10.3233/isu-140753>

WUCHTY, S., JONES, B. F., UZZI, B. (2007). The Increasing Dominance of Teams in Production of Knowledge. *Science*, 316 (5827), pp. 1036-1039, <https://doi.org/10.1126/science.1136099>

A Magyar Tudományos Akadémia elnökének 27/2012 (IX. 24.) számú határozata, Tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételének irányelvei, https://mta.hu/data/dokumentumok/hatteranyagok/akademiai_szabalyozasok/27_2012_elnoki_hat_Open_Access5.pdf

Edanz Journal Selector, <https://www.edanzediting.com/journal-selector>

Elsevier journal finder Find the perfect journal for your article, <https://journalfinder.elsevier.com/>

IEEE Publication Recommender, Find the best match for your scholarly article, <http://publication-recommender.ieee.org/home>

JournalGuide, Find the best journal for your research, <https://www.journalguide.com/>

Scopus: Content Policy and Selection, <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection>

Springer Journal Suggester, Personalized recommendation, <https://journalsuggester.springer.com/>

Ügyrend (2016). Az MTA Gazdaság- és Jogtudományok osztályának az MTA Doktora Tudományos cím megszerzéséért indított eljárásban való közreműködéséről, https://mta.hu/data/dokumentumok/doktori_tanacs/IX.%20Oszaly/Doktori_Ugyrend_IX_Oszaly.pdf

Welcome to Jane Journal/Author Name Estimator, <http://jane.biosemantics.org/>

Wiley Journal Finder Beta, Find the journal that's right for your research, <https://journalfinder.wiley.com/search?type=match>